

16—17 oktober

Debatter m. m.

Tisdagen den 16 oktober

Sid.

Hälsningstal av talmannen 3

Interpellationer:

av herr Lundström om införande av högertrafik i Sverige 4

av herr Nilsson, Ferdinand, om översyn av gällande system för skördeeskadeersättning 5

av herr Dahlberg ang. vattenfallsstyrelsens personalpolitik vid utbyggande av kraftverk i Norrland 6

av herr Fahlander ang. rättsskydd för arrendatorer av sommarstugetomter 7

av herr Jonasson om höjda bidrag vid skördeeskador 8

av herr Jacobsson, Gösta, om en enhetlig nordisk lagstiftning rörande rätten till näringsutövning 9

av herr Bergh, Ragnar, ang. dispositionen av vissa ersättningar enligt renbeteslagen 10

Onsdagen den 17 oktober

Interpellation av herr Lundström ang. åtgärder mot mörkerolyckor vid vägtrafik 12

Tisdagen den 16 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Herr TALMANNEN öppnade sammanträdet med följande ord:

Jag hälsar kammarens ärade ledamöter välkomna till denna riksdags höstsession, och jag ber att få förklara sessionen öppnad.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Till riksdagens första kammare

Härmed intygas att riksdagsman *Emanuel Birke*, född den 11/11 1893, på grund av blodtryckssjukdom är arbetsoförmögen åtminstone t. o. m. den 21/10 1962.

Centrallasarettet, Södertälje, den 13/10 1962

Ulf Jacobæus

Bitr. överläkare

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades för den tid, varunder herr Birke på grund av den i läkarintyget omförmälda sjukdomen vore oförmögen till arbete.

Vidare beviljades fru *Lindström*, herrar *Bengtson* och *Boheman*, fru *Myrdal* samt herr *Hagberg* ledighet från riksdagsgöromålen för fullgörande av uppdrag såsom ombud vid Förenta Nationernas generalförsamling i New York, de tre förstnämnda för den tid, som åtginge för uppdragets fullgörande, fru *Myrdal* för tiden till den 9 november samt herr *Hagberg* till den 22 i samma månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades därjämte herr *Nordenson* och fru *Wallentheim*, herr *Nordenson* den 16 och den 17 innevarande månad på grund av utrikes resa samt fru *Wallentheim* för tiden till och med den 5 instundande november för studieresa till Amerika.

Slutligen beviljades herrar *Birger Andersson* och *Sandler* ledighet från riksdagsgöromålen för deltagande i rådsmöte och interparlamentarisk konferens i Brasilia, herr *Birger Andersson* för tiden till och med den 1 november samt herr *Sandler* för tiden från och med den 19 oktober till och med den 7 november.

Upplästes följande skrivelse från fullmäktige i riksbanken:

Till riksdagen

Med anmälan att ledamoten av riksdagens andra kammare J. Sigfrid Jonsson i Strömsund, vilken den 12 maj 1960 utsetts till suppleant för fullmäktig i riksbanken för valperioden 1960—1963, avlidit den 31 juli 1962 få bankofullmäktige härigenom hemställa, att val av en suppleant för fullmäktig efter den avlidne måtte jämlikt § 71, jämförd med § 70 mom. 1 riksdagsordningen verkställas för återstående delen av sagda valperiod.
Stockholm den 16 augusti 1962

Å Fullmäktiges vägnar:

Ragnar Persson

/Karin Winberg

Med anledning härav beslöt kammaren uppdraga åt de av riksdagen utsedda valmännen för utseende av riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte deras suppleanter att i föreskriven ordning förrätta vederbörligt val.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 176, angående godkännande av 1962 års internationella veteavtal;

nr 177, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Israel för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap;

Interpellation om införande av högertrafik i Sverige

nr 178, med förslag till lag om ändring i sjömanslagen den 30 juni 1952, m. m.;

nr 179, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m.;

nr 180, angående godkännande för Sveriges del av ändring i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen;

nr 181, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; och

nr 182, med förslag till lag om tillsättning av fluor till vattenledningsvatten.

Interpellation om införande av högertrafik i Sverige

Herr LUNDSTRÖM (fp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Det har ingett förvåning hos många att regeringen ännu inte givit besked om sin inställning till högertrafikens genomförande i Sverige. Om denna inställning är positiv, är man angelägen att få veta när i så fall en proposition i frågan skall framläggas för riksdagen. Drygt 1 1/2 år har gått sedan Nordiska rådet beslöt att rekommendera Sverige att införa högertrafik. Den Hallska utredningen om kostnaderna för en trafikomläggning var klar för ett år sedan. Även om utredningen inte gällde principfrågan om övergång till högertrafik, framfördes i remissvaren en nästan enhällig uppslutning kring högertrafiken. Denna enhällighet borde, menar man, ha varit ägnad att påskynda frågans lösning. I anledning av väckta motioner hade andra lagutskottet dessförinnan — vid 1961 års riksdag — i ett enhälligt utlåtande framhållit att frågan om en trafikomläggning snarast möjligt borde bringas i sådant skick att den kunde föreläggas riksdagen. Oavsett vilken inställning man hade till spörsmålet om en övergång till högertrafik, var det näm-

ligen enligt utskottets mening av stor betydelse att snabbt få ett avgörande besked i saken. Utskottets uppfattning delades av riksdagen, som beslöt att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört.

Ingen förnekar att ett ytterligare uppskov i denna fråga kommer att medföra större kostnader, när reformen en gång måste genomföras. Det är också klart att tvehågsenheten i statsmakternas hållning är till hinder för en god väg- och stadsplanering. Men allvarligast är att trafikolyckorna i anledning av vänstertrafiken blir fler och fler. Antalet olyckor i Sverige, där utländska bilar varit inblandade, steg från 966 år 1960 till 1 158 i fjol. Under samma period ökade trafikolyckorna för svenska bilar i utlandet från 1 822 till 2 217. Allt tyder på att siffrorna blir än större i år. Utvecklingen pekar mot en kontinuerlig stegring i olycksfrekvensen. Desto angelägnare måste det vara att få till stånd ett snabbt beslut om omläggning till högertrafik.

Under det år som gått sedan den Hallska utredningen lade fram sitt kostnadsförslag har regeringen haft god tid att penetrera frågan. Det borde därför vara möjligt att nu avge ett klagörande besked om regeringens inställning till högertrafikens införande i Sverige.

Med hänvisning till vad jag här anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ställa följande frågor:

Delar herr statsrådet uppfattningen att ett beslut om högertrafikens införande i Sverige inte bör dröja längre?

Är herr statsrådet i tillfälle att för kammaren meddela när ett förslag om övergång till högertrafik i Sverige kan väntas bli framlagt av regeringen för riksdagen?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Interpellation om översyn av gällande system för skördeskadeersättning

Ordet lämnades härefter till herr NILSSON, FERDINAND, (cp), som yttrade:

Herr talman! Förleden vår riktade jag en fråga till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet avseende vilken uppmärksamhet som borde fästas vid att vid prövning av 1961 års skördeskador tillämpade normer fört till resultat som icke är tillfredsställande. Detta gäller enligt min uppfattning såväl från rättvisesynpunkt beträffande den som drabbats av skördeskador som med hänsyn till de resurser som härvid ställts till förfogande samt de bedrövtligt små resultat som nåddes. Särskilt bör uppmärksammas de fullständigt otillräckliga resurserna för ersättning i de individuellt prövade fallen. I den mån skördeskadeersättningar utgår inom hela områden sker detta såsom resultat av jordbrukets kollektivt inbetalade försäkringspremier. Vid den individuellt prövade ersättningen åter, som är nödvändig på grund av områdessystemets uppenbara bristfällighet, tillämpas därutöver behovsprövning av ett slag som icke förekommer i övrigt eller exempelvis vid arbetslöshetsförsäkringens utbetalande. Orättvisan är så mycket mer påtaglig som också dessa enskilda jordbrukare efter samma normer som andra deltagare i premiebetalningen till skördeskadefonden.

I debatten i denna kammare uttalade statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet att även han i likhet med sin företrädare utgick från att vi nu icke har något fixt och färdigt system, vare sig det gäller uppskattning eller övriga regler. Det är, sade han, nödvändigt att följa utvecklingen och förbättra det tillämpade systemet på grundval av gjorda erfarenheter. Han sade sig emellertid då inte ha erfarenhet nog för att göra några bestämda uttalanden angående olika detaljer. Härtill må erinras att huru berättigad en sådan försiktighet än kan vara, så vinnas de ytterligare erfarenheterna på bekostnad av jordbrukare, som blir lidande av förefintliga bristfälligheter. Det förefaller därför rimligt att tiden för vinnande av

erfarenheter icke får bli större än som är oundgängligen nödvändigt.

I interpellationen i våras har jag också nöjt mig med att beträffande medelsbehovet för ersättning i de enskilda fallen slå fast att de därför då avsedda beloppen är *fullständigt otillräckliga*. Den min mening, som jag av vad sedan inträffat icke har anledning att ändra, torde delas av en mycket stark opinion bland jordbrukarna.

En annan fråga som uppmärksammats inom riksdagen avser den tid som det tager att över huvud taget få ut någon ersättning för skördeskador även då sådan ersättning enligt systemet skall utgå. Så har av en talesman för jordbruksutskottet i denna kammare hävdats, att vid placering av skördeskadefondens medel bör tillses att dessa skall kunna mycket snabbt utbetalas med stora belopp, varför pengarna bör placeras med hänsyn härtill. Från jordbrukarhåll har man hittills just inte haft erfarenhet av några blixuttryckningar när det gällt skördeskadeersättningar. I viss mån har också detta kunnat anses förklarligt med hänsyn till tillämpade metoder. En översyn av möjligheterna att skaffa förutsättningar för ett snabbare resultat härutinnan synes från dessa synpunkter erforderlig.

Det som berörts alldeles otillfredsställande är resultatet beträffande skördeskadeersättningar under föregående år liksom den stora omfattningen av ansökningar i anledning av årets skördeutfall och bärgningsförhållanden och som ger en särskild aktualitet åt kravet på en snabb översyn av det hittills tillämpade systemet såväl när det gäller ersättningar i områden som i de enskilda fallen.

I ett mycket stort antal remissyttranden vid tillkomsten av det nuvarande systemet har, såsom av proposition nr 94 till 1961 års riksdag framgår, förslag framförts att komplettera systemet med någon form av skördeskadelån. Detta önskemål har betydelse långt över de egentliga katastroffallen. Ett dåligt skördeutfall och svåra bärgningsförhållanden påverkar mycket kännbart de enskilda företagens likviditet och möjligheter beträffande jordbruksdriften under ett

Interpellation ang. vattenfallsstyrelsens personalpolitik vid utbyggande av kraftverk i Norrland

kommande år. Förutsättningarna för att klara räntor och amorteringar av lån ävensom växlar som förfaller på hösten samt att göra för driften erforderliga inköp rubbas väsentligen även vid mera begränsade skördeskador. Inte minst ett år som det innevarande torde åtgärder för att tillgodose sådana behov vara synnerligen erforderliga samt motivera snabba åtgärder.

Det beslut, som 1961 fattades, beträffande skördeskadeersättningar och finansieringen härav är i och för sig mycket betydelsefullt. En grund har lagts, men det system som uppbyggt är enligt samfällid uppfattning behäftat med brister. Behovet av systemets utbyggande och förbättring liksom dess komplettering med skördeskadekrediter på rimliga, efter förhållandena anpassade villkor, framstår såsom alltmåra påtagliga. Därför får jag hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få rikta följande frågor:

Är statsrådet villig att till omprövning upptaga frågan om en genomgripande översyn av gällande system beträffande utbetalande av skördeskadeersättning under beaktande av vad som ovan anförts?

Avser statsrådet att därvid även ompröva det av ett aktuellt behov stödda förslaget att härtill foga erforderlig kreditgivning åt av skördeskador drabbade jordbrukare, eventuellt i form av lämpligt avvägda skördeskadelån?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Interpellation ang. vattenfallsstyrelsens personalpolitik vid utbyggande av kraftverk i Norrland

Herr DAHLBERG (s) fick nu ordet och anförde:

Herr talman! Arbetsmarknadsläget i Norrbotten är i höst det kärvaste under hela efterkrigstiden. Orsakerna är många. Skogsbruk och skogsindustri kämpar med stora svårigheter. Jordbru-

ket ger en knapp bärgning, och trycket på arbetsmarknaden ökar från år till år.

Ovanpå den dämpade konjunkturen har vattenfallsstyrelsen vidtagit drastiska nedskärningar av sin anläggningsverksamhet i de s. k. Luleälvslägena. I juni 1962 var drygt 2 100 män sysselsatta i anläggningsarbeten vid kraftverken. Enligt vattenfallsstyrelsens planer skall antalet anställda minska till 1 250 män i juni 1963. Det innebär att cirka 900 män friställes på ett enda år.

Från vattenfallsstyrelsens sida förklarar man att orsaken till mera dämpad utbyggnadstakt är att kraftbehovet för år 1961 inte uppgått till den prognos som uppgjorts. Samma förhållande torde bli rådande för år 1962. Man har vidare uppnått den s. k. torrårssäkerheten. Kan då hela skulden till den uppkomna situationen enbart läggas på dessa faktorer?

Osökt frågar man sig varför man forcerat utbyggnaden av bl. a. Messaures kraftverk. Det blir färdigt ett år tidigare än beräknat. I sommar har inte mindre än 1 200 män varit sysselsatta där. Med lite smidighet och framför allt med tanke på att vi i dag har tillräckligt med elenergi kunde kraftverksbygget ha drivits i en lugnare takt. Vi hade då inte behövt uppleva dessa väldiga kastningar på arbetskraftssidan.

Det är inte enbart denna planlösa exploatering av arbetskraften som oroar oss i Norrbotten.

I tidningen Vi i Vattenfall nr 5 i år skriver generaldirektören i vattenfallsstyrelsen Erik Grafström att man inom verkets direktion haft en grundlig genomgång och diskussion, om verket skall bedriva kraftverksutbyggnaderna i egen regi eller anlita entreprenörer. »Kontentan har blivit ett ställningstagande att tills vidare vid byggandet av vattenkraftstationer i Norrland som huvudlinje fasthålla vid egenregisystemet med delentreprenader och med möjlighet att vid särskilda tillfällen — exempelvis nya tillfälliga toppar i utbyggnadsverksamheten — även gå på huvudentreprenader, medan utbyggande av kraftstationer i södra Sverige, där verksamhetens om-

fattning kan beräknas starkt variera, skall baseras på anlåtande av entreprenadsystemet.

Det är min förhoppning att detta på längre sikt skall underlätta en stabil personalpolitik.»

Skall generaldirektörens ord »att tills vidare vid byggandet av vattenkraftstationer i Norrland som huvudlinje fasthålla vid egenregisystemet med delentreprenader» uppfattas som att verket här går in för en ny giv? Håller man medvetet på att avveckla egenregisystemet?

I Luleälsarbetena håller man i dag på med en rad vägarbeten på entreprenad, bl. a. väg efter Stora Lulevattnet till det planerade kraftverksbygget i Vietas. I dag är 5—6 entreprenadfirmor från både Malmö och Göteborg m. fl. platser knutna till vattenfalls förberedande arbeten.

Samtidigt avskedas arbetare vid anläggningarna i Messaure, Porsi och Laxede. Verkets egna maskiner står oanvända. Detta kan knappast vara en klok selsättningspolitik i ett län av Norrbottens struktur.

Med hänvisning till vad som här anförs ber jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få rikta följande frågor:

Är statsrådet beredd att ge kammaren en utförlig redogörelse för det aktuella läget på kraftverksområdet?

Är statsrådet av den mening att vattenfallsstyrelsen tagit tillbörlig arbetsmarknadsmässig hänsyn till de anställda när man planerade Luleälsarbetena?

Är statsrådet beredd att lämna en närmare definition av generaldirektör Grafströms ord i tidningen Vi i Vattenfall att »tills vidare vid byggandet av vattenkraftstationer i Norrland som huvudlinje fasthålla vid egenregisystemet med delentreprenader»?

På gjord proposition bifölls herr Dahlbergs berörda hemställan.

Interpellation ang. rättsskydd för arrendatorer av sommarstugotomter

Ordet lämnades på begäran till herr FAHLANDER (s), som yttrade:

Herr talman! Under flera år har dels genom motioner i riksdagen och dels genom direkt framställning till Kungl. Maj:t framförts önskemål om åtgärder för åstadkommande av någon form av rättsskydd för arrendatorer av sommarstugotomter. För närvarande saknas sådant helt och hållet.

Vid ett tillfälle, när sådan framställning gjordes, svarades, att den sedan några år arbetande utredningen för en ny arrendelagstiftning även skulle ägna nämnda fråga uppmärksamhet. Så kunde tomtjobbarna lugnt arbeta vidare.

Emellertid har gång på gång så pass oberättigade krav ställts av markägare gentemot rättslösa arrendatorer, att problemet blivit föremål för ett mer allmänt intresse. I en TV-intervju — i ett då aktuellt fall — förklarade dåvarande jordbruksministern Gösta Netznén, att han för sin del inte hade något emot att utredningen bröt ut denna detalj för särbehandling. Därigenom skulle man snabbare kunna förhindra, att ytterligare olägenheter uppstode. Utredningen svarade emellertid, att ett sådant förfaringsätt skulle inverka störande på utredningens arbete. Tomtjobbarna fick ännu en nådatid, som de sannerligen vetat att utnyttja.

Ett alldeles färskt fall är följande: Innevarande sommar fick inemot ett femtiotal sommarstugeägare i min hemtrakt en bitter erfarenhet av det rättslöshetens tillstånd, som råder i detta avseende. För ca 25 år sedan började dessa personer — de flesta arbetare — bygga sina sommarstugor på ett visst område. Arrendeavgiften varierade mellan 40 och 75 kr per tomt och år. Nu när kontraktstiden utlöper i snabb takt, har stugägarna av markägaren erbjudits att köpa området i fråga. De ansåg priset för högt. Men det ansåg inte ett tomt- och fastighetsbolag. Det förstod att här fanns pengar att tjäna och klippte till. Omedelbart därefter tillställdes samtliga stug-

ägare skriftligen ett meddelande, av vilket det framgick, att det nu icke längre blev fråga om arrendering av tomterna, utan nu måste stugägarna köpa tomterna eller avflytta. Priset är otroligt högt. Enligt uppgift är genomsnittspriset per tomt inemot 10 000 kronor, eller något över 5 kronor per kvadratmeter. Det har de flesta av dem inte råd med, och då får de väl ta stugan på ryggen och flytta. De befinner sig helt enkelt i en tvångssituation, och det är föga hedrande för svensk lagstiftning, att sådana situationer tillåts uppstå. Ty om någon form av skiljedom eller förlikningsförfarande i dylika fall finns ingenting i lag stadgat. Arrendatorerna saknar alltså rättsskydd.

En del markägare går till väga på ett annat sätt. Vid kontraktstidens utgång höjer de arrendet upp till tio gånger det gamla. En stugägare kan dessutom få erfara, att hans hittills inhägnade tomt helt plötsligt blivit dubbelt så stor. Utan att ha haft en aning om detta får han bereda sig på att inhägna den fördubblade tomten och per år betala den starkt förhöjda arrendeavgiften. Det enda alternativet han har är att flytta stugan.

Tusentals sommarstugeägare i detta land drabbas i snabb följd av liknande förfaranden från markägares och tomtspekulanter sida. Många frågar sig med rätta, om regering och riksdag står maktlösa inför detta missbruk av en ofullständig lagstiftning. I avvaktan på den nya arrendelagen skulle en provisorisk lagstiftning vara erforderlig, menar många.

Under hänvisning till det ovan anförda får jag anhålla om kammarens benägna tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande fråga:

Vill statsrådet medverka till tillkomsten av ett provisoriskt rättsskydd i fall som anförts i avvaktan på den nya arrendelagen?

Kammaren medgav, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Interpellation om höjda bidrag vid skördeuskador

Herr JONASSON (cp) erhöi därpå ordet och anförde:

Herr talman! Årets väderleksbetingelser för jordbruket har varit dåliga. Skördeutfallet har blivit svagt, särskilt beroende på att grödorna inte gått till mognad. Detta tillsammans med tidigare skördeuskador har gjort den ekonomiska situationen synnerligen besvärande för jordbrukets utöware. I många fall är det fråga om ekonomisk katastrof.

Den permanenta skördeuskadeförsäkring, som genomfördes 1961, torde i år ställas inför sin verkliga prövning. Tyvärr måste det konstateras, att skördeuskadeförsäkringen är behäftad med stora brister. Erfarenheterna från fjolårets skördeuskador talar härvid sitt tydliga språk. I många fall har jordbruk inom strata, där försäkringen ej utlösts, drabbats av mycket svåra skördeuskador men till följd av systemets konstruktion inte kunnat få någon ersättning från försäkringen.

Enligt riksdagsbeslutet i fjol skall i sådana fall behovsprövade bidrag kunna utbetalas, då så betydande skördeuskador uppenbarligen föreligger att skadeersättningar bort utgå men detta ej skett på grund av systemets allmänna konstruktion eller oförutsedda brister i detsamma. Det belopp som årligen skall stå till förfogande för behovsprövade bidrag skall enligt bestämmelserna motsvara en procent av de utgående allmänna kontanta ersättningarna för skördeuskador, dock lägst 100 000 kronor.

För skördeuskadorna 1961 har hittills enligt uppgift utbetalats 90 000 kronor och reserverats ytterligare 10 000 kronor. Dessa belopp är helt otillfredsställande i förhållande till det föreliggande behovet. Mycket stora och berättigade anspråk har inte kunnat tillgodoses med de begränsade medel som avsatts för ändamålet. Jordbruksnämnden har redan tidigare i år gjort framställning om höjning av bidragsbeloppet med 300 000

Interpellation om en enhetlig nordisk lagstiftning rörande rätten till näringsutövning

kronor till 400 000 kronor. Det står emellertid nu klart, att det kvarstående sammanlagda bidragsbehovet med anledning av 1961 års skördeskador även vid en mycket restriktiv bedömning kommer att väsentligt överstiga även det sistnämnda beloppet. Enbart för de fall, som ansetts mest angelägna, har lantbruksnämnderna tillstyrkt utbetalning av bidrag med totalt drygt 620 000 kronor.

Folkförsörjningens trygghet är en väsentlig angelägenhet för samhället och därmed en uppgift som måste lösas solidariskt. Det är orimligt att jordbrukarkåren ensam skall bära tunga ekonomiska bördor. Skördeskadeförsäkringens får väl ännu sägas ha en provisorisk utformning. En fortlöpande förbättring av systemet är nödvändig på grundval av de erfarenheter som vunnits. Den närmast liggande åtgärden synes då böra vara en förbättring av bidragsmöjligheterna. Man kan befara att 1962 års bidragsbehov inte heller kan tillgodoses enligt nuvarande bestämmelser. Det är därför angeläget att en förbättring snarast kommer till stånd.

Med stöd av vad jag här har anfört anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få ställa följande fråga:

Är herr statsrådet beredd att skyndsamt vidta sådana åtgärder, att erforderligt större belopp kan ställas till förfogande för skördeskadebidrag såväl för den aktuella situationen som för framtiden?

Även denna anhållan bifölles.

Interpellation om en enhetlig nordisk lagstiftning rörande rätten till näringsutövning

Ordet gavs nu till herr JACOBSSON, GÖSTA, (h), som yttrade:

Herr talman! Sedan många år tillbaka upprätthålles ett samarbete mellan de nordiska länderna på lagstiftningens område. Detta samarbete har huvudsakligen gällt lagar, som har haft betydelse för näringslivet och haft till syfte att be-

fordra handeln mellan de olika länderna. Särskilt är i detta sammanhang att uppmärksamma köplagen och avtalslagen, båda tillkomna under nordiskt samarbete.

På senare år har detta nordiska samarbete upptagits på en alltmera vidgad front.

I det nordiska samarbetets tecken pågår revision av firmalagen och lagen mot illojal konkurrens, mönsterskyddslagen, sjölagen, utredning om nordiska patent, lagstiftningen om rätten till arbetstagares uppfinningar, om skadeståndsrätten och internationella fraktavtal för vägtransporter.

Det pågår vidare en samnordisk översyn av aktiebolagslagstiftningen. På arbetsmarknaden upprätthålles visst samarbete. Genom den i Helsingfors den 23 mars 1962 undertecknade samarbetsöverenskommelsen har förutsättningar skapats för en ytterligare samordning i Norden.

Märkligt är att det mest centrala avsnittet av den lagstiftning som berör näringslivet, nämligen lagreglerna om rätten till näringsutövning, hittills icke gjorts till föremål för nordiskt samarbete. Det av 1958 års näringsrättsakkuniga i våras framlagda betänkandet rörande den allmänna näringslagstiftningen tager utslutande sikte på svenska förhållanden, och några överläggningar på det nordiska planet har veterligen icke förekommit. Några sådana överläggningar torde för övrigt icke ha ingått i utredningsuppdraget. Betänkandet utmynnar i två lagförslag, det ena om rätt för utlänningar och utländska företag att idka näring här i riket, och det andra till förordning om tillfällighetsförsäljning, avseende svenska medborgare. Medan det förra vilar på principen om att när det gäller utlänningar tillstånd skall utgöra förutsättning för rätt till näringsutövning, dock med rätt för Kungl. Maj:t att förordna om undantag härifrån, så bygger det senare i överensstämmelse med betänkandets allmänna uppläggning på en vittgående frihet för svenska medborgare och företag att under olika former utöva näringsverksamhet. Varken i

Interpellation ang. dispositionen av vissa ersättningar enligt renbeteslagen

fråga om det ena eller andra området föreligger något försök att skapa en överensstämmelse med motsvarande lagstiftning i de övriga nordiska länderna.

Frågan om rätten till näringsutövning har på sistone kommit i ett delvis nytt läge genom det uppdrag, som i anslutning till de europeiska ekonomiska integrationssträvandena av Kungl. Maj:t den 28 juni 1962 lämnats åt en särskild kommitté att verkställa en allmän översyn av de frågor, som sammanhänger med utlänningars rätt att här i riket förvärva egendom och driva näring. Angivna utredning torde bl. a. även beröra frågan om etableringsrätten.

För det praktiska samarbetet mellan näringslivet i de nordiska länderna torde det vara av betydelse att lagstiftningen i dessa länder på hithörande centrala område bygger på någorlunda enhetliga principer och på reciprocitet för de olika ländernas medborgare.

Med hänsyn till frågans allmänna aktualitet tillåter jag mig att till hans excellens statsministern rikta frågan, huruvida statsministern är beredd att taga initiativ till nordiska överläggningar för utvärderande av förutsättningarna för en i huvudsak enhetlig nordisk lagstiftning rörande rätten till näringsutövning.

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. dispositionen av vissa ersättningar enligt renbeteslagen

Herr BERGH, RAGNAR, (h) fick därefter ordet och anförde:

Herr talman! I 1928 års renbeteslag är föreskrivet, att såväl gottgörelse för i 5 § omförmält intrång som ersättning för i 56 § nämnd nyttjanderättsupplåtelse enligt bestämmelser som meddelas av Konungen skall användas till förmån för lapparna.

Efter ikraftträdandet av ifrågasvarande lag har förekommit nyttjanderättsupplåtelse av mark ovan odlingsgränsen i Kiruna åt LKAB, den ena 1941 och den

andra 1948. Upplåtelseerna synes hänföra sig till det slag av nyttjanderätter, som avses i 56 § renbeteslagen. Upplåtelseerna har meddelats genom domänverket.

Av ett Kungl. Maj:ts brev till riksräkenskapsverket den 23 augusti 1960 framgår, att nu ifrågasvarande upplåtelse ingått i ett nytt upplåtelseavtal, som även inkluderar tidigare markupplåtelse i Kiruna, att avgälden bestämts till 27 000 kronor per år under tio år framåt, räknat från och med den 1 januari 1958, samt att samtidigt avtal träffats även om likartade markupplåtelse inom Gällivare. I båda fallen har upplåtelsen fortfarande skett genom domänverket.

I samma nädiga brev meddelas, att Kungl. Maj:t framdeles vill meddela beslut om dispositionen av arrendeavgälderna.

I en underdånig skrivelse den 4 mars 1960 har länsstyrelsen i Luleå angivit som orsak till att domänverket fått verkställa ifrågasvarande upplåtelse den förhållandevis ringa omsorgen om lappväsendets intressen vid den tid, då gruvbrytningen inom Kirunafältet tog sin början, och att senare upplåtelse på grund av den tradition som sålunda skapats fått ske i samma ordning. Länsstyrelsen framhåller vidare, att avgälderna för gruvbolagets arrenden i sin helhet bör tillföras statens lappfond, och länsstyrelsen erinrar i detta sammanhang om att så sker beträffande andra arrendeupplåtelse på kronomark ovan odlingsgränsen. Länsstyrelsen betraktar dock som skäligt, att domänverket finge uppbära förslagsvis 10 % av nu ifrågasvarande arrendebelopp som ersättning för havda förvaltningskostnader. Denna fördelningsgrund borde enligt länsstyrelsen gälla såväl beträffande de 1941 och 1948 upplåtna områdena som tidigare sådana.

Vad länsstyrelsen sålunda anfört synes mig överensstämma icke blott med stadgandet i 56 § nu gällande renbeteslag utan även med tidigare tillämpade principer.

Av länsstyrelsens skrivelse kan man vidare inhämta, att länsstyrelsen redan i samband med upplåtelseerna 1941 och

Interpellation ang. dispositionen av vissa ersättningar enligt renbeteslagen 1948 yttrat sig i samma riktning beträffande dispositionen av arrendeavgifterna.

Det synes vara på tiden, att Kungl. Maj:t äntligen meddelar beslut i fråga om dispositionen. Nyårsaftonen 1918 anhöll länsstyrelsen i Luleå hos domänstyrelsen om utredning rörande de belopp, som sedan 1898 såsom skogsmedel influerades i arrenden av sådan art, att de enligt 1898 års renbeteslag bort komma vederbörliga lappar till godo. Den 27 januari 1956, alltså drygt 37 år därefter, anbefalldes Kungl. Maj:t domänstyrelsen att från domänfonden till statens lappfond av sådana medel överföra ett belopp av sammanlagt 11 000 kronor. Sedan 1941 års upplåtelse skett, har mer än 20 år förflutit.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får jag anhålla om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande interpellation:

När är Kungl. Maj:ts beslut om dispositionen av ifrågavarande arrendeavgifter att förvänta?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 741, av herrar *Holmberg* och *Sveningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 148, angående huvudmannaskapet för polisväsendet m. m.; samt

nr 742, av fru *Segerstedt Wiberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 148, angående huvudmannaskapet för polisväsendet m. m.

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag ber att få lämna ett meddelande angående kammarens plena under de tre första veckorna av höstsessionen.

Om intet oförutsett inträffar, hålles plena på sätt en till kammarens ledamöter utdelad plan utvisar.

Första arbetsplenium hålles tisdagen den 30 ds kl. 13.00. Annat ärende torde då ej förekomma till behandling än utskottsutlåtandet i anledning av den i dag avlämnade propositionen om ändring i konventionen om EFTA. Sista dag för motioner i anledning av propositionen är lördagen den 27. Utskottsutlåtandet väntas bli bordlagt måndagen den 29 att upptagas till avgörande efter en bordläggning, eller såsom nämnts tisdagen den 30. Den med propositionen avsedda tullsänkningen är planerad att träda i kraft den 31 oktober. — I övrigt får jag hänvisa till den utdelade planen.

Remissdebatt kommer att hållas torsdagen den 15 november.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.38.

In fidem

K.-G. Lindelöv

Onsdagen den 17 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Härmed får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 22 oktober—19 november för deltagande i Interparlamentariska unionens sammanträde i Brasilia samt för att i anslutning därtill företaga en studieresa.

Stockholm den 17 oktober 1962

Rolf Kaijser

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och godkändes allmänna beredningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 356, till Konungen i anledning av väckta motioner om åtgärder till skydd mot kräftpesten.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 176, angående godkännande av 1962 års internationella veteavtal.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 177, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Israel för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 178, med förslag till lag om ändring i sjömanslagen den 30 juni 1952, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 179, med förslag till förordning om

ändrad lydelse av 8 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 180, angående godkännande för Sveriges del av ändring i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandels-sammanslutningen.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 181, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 182, med förslag till lag om tillsättning av fluor till vattenledningsvattnen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet motionerna nr 741 och 742.

Interpellation ang. åtgärder mot mörkerolyckor vid vägtrafik

Herr LUNDSTRÖM (fp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Riksdagen beslöt förra hösten att i en skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning bl. a. angående åtgärder för förhindrande av mörkerolyckor, vilka har sin grund däri att fordonsförare vid färd under mörker icke i tid varseblir ett framförvarande stillastående fordon. I skrivelsen begärde riksdagen, att utredningen skulle göras »utan tidsutdräkt och lämpligen genomföras i samarbete med de nordiska länderna för att överensstämmande bestämmelser på detta område skall kunna tillskapas».

Interpellation ang. åtgärder mot mörkerolyckor vid vägtrafik

Enligt uppgift har regeringen överlämnat riksdagssskrivelsen till Nordiska vägtrafikkommittén, som har ett allmänt uppdrag att samordna de nordiska ländernas trafikregler. Sedan dess har nära ett år gått utan att det är känt i vad mån något särskilt åtgjorts i saken. Det gäller emellertid en brådskanie angelägenhet. Många andra länder har redan — några av dem för flera år sedan — vidtagit lagstiftningsåtgärder för förhindrande av sådana olyckor, som vållas genom kollision med fordon, vilka på grund av motorstopp, punktering eller av andra skäl parkerat på väg i mörker. Så är t. ex. fallet i Frankrike, Holland, Tyska förbundsrepubliken, Italien, Belgien och Schweiz. USA har också redan för flera år sedan infört liknande bestämmelser för tunga fordon, uppenbarligen i syfte att senare utsträcka lagstiftningen att omfatta samtliga fordon. FN:s trafiksektion har för tio år sedan rekommenderat alla europeiska länder att vidtaga liknande åtgärder. Ofta har anledningen till dessa olyckor varit att bakljuset ej fungerat eller att reflexanordningarna varit täckta av smuts, damm eller snö.

Det synes emellertid vara minst sagt tvivelaktigt om ens bakljus som fungerar och väl putsade reflexanordningar på fordonen alltid kan observeras i tid. Professor Gunnar Johansson vid Uppsala universitetens psykologiska institution har lett ingående undersökningar för utvärderande av den mänskliga reaktionsförmågan närmast vid mötessituationer i landsvägstrafik. Undersökningarnas resultat pekade på att reaktionsförmågan även i sådana situationer är avsevärt mindre än man i allmänhet föreställt sig. Hur mycket mindre skall den då inte — åtminstone vid otjänlig väderlek — vara då det gäller att i tid oförberett upptäcka det svaga bakljuset på ett fordon eller reflexanordningarna på detta?

Här i Sverige har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens trafiksäkerhetsråd och motororganisationerna rekommenderat användningen av reflekterande varningstrianglar. Motorförarnas helnykterhetsförbund har i sitt yttrande till

andra lagutskottet med anledning av motionerna i ämnet I: 90 och II: 123 1959 dessutom påpekat, att den reflekterande triangeln också har den väsentliga fördelen att kunna utnyttjas även på dagen, vilket är angeläget i vår kuperade terräng och på de här ofta kurviga vägarna. Över huvud taget påpekar fackorganen vikten av att denna fråga snabbt lösas. Angelägenhetsgraden ökar i samma takt som det ständigt växande bilbeståndet.

Alla svenskar som reser i bil till Italien eller Schweiz måste medtaga varningstrianglar eller inköpa sådana vid gränsen. Inom en ganska snar framtid blir detta nödvändigt vid resor även till flera andra länder på den europeiska kontinenten. Biltrafiken över de europeiska staternas gränser blir för varje år allt livligare. Det är därför angeläget att vi här i Sverige i görligaste mån och så snabbt som möjligt anpassar vår trafiklagstiftning efter den i andra europeiska länder gällande. Eftersom lagstiftningen där på det speciella område som jag har berört går i en bestämd riktning, bör vi åtminstone härvidlag inte dröja med denna anpassning. Med hänsyn till de många uppgifter som åvilar Nordiska vägtrafikkommittén, föreligger emellertid risk att en utredning av den här aktualiserade frågan kommer relativt långt bak på kommitténs arbetslista. Det vore därför önskvärt att denna fråga kunde behandlas med förtur.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet rikta följande frågor:

Är herr statsrådet i tillfälle att meddela när förslag kan väntas i anledning av den av fjolårets riksdag begärda utredningen om bl. a. åtgärder mot mörkerolyckor i landsvägstrafiken, förorsakade av att fordonsförare icke i tid varseblir på vägen stillastående fordon?

Vill herr statsrådet medverka till att — om så erfordras — frågan om skyndsamma åtgärder mot mörkerolyckorna utbrytes så att sådana åtgärder kan genomföras, utan att den tidskrävande all-

Interpellation ang. åtgärder mot mörkerolyckor vid vägtrafik

männa översynen av trafiklagstiftningen i Norden avvaktas?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 743, av fröken *Mattson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till brottsbalk;

nr 744, av fröken *Mattson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till brottsbalk;

nr 745, av fru *Segerstedt Wiberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till brottsbalk;

nr 746, av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 31, angående utveckling av försörjningsmöjligheterna i Tornedalen;

nr 747, av herr *Carlsson, Eric*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 148, angående huvudmannskapet för polisväsendet m. m.; och

nr 748, av herr *Hanson, Per-Olof*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 148, angående huvudmannskapet för polisväsendet m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.10.

In fidem

K.-G. Lindelöw